

BECKY AIKMANOVÁ

Aj vdovy chcú žiť

Aj vdovy
chcú žiť

BECKY AIKMANOVÁ

Aj vdovy chcú žít

FORTUNA

Príbeh som vytvorila na základe magnetofónových záznamov a poznámok z rozhovorov a zo stretnutí. Okrem toho som čerpala z vlastných spomienok. Ľuďom, s ktorými som sa nakrátko či náhodne stretla, som zmenila mená a niekoľko identifikačných znakov.

Niektoré rozhovory a udalosti som trochu doplnila, aby boli pre čitateľa lepšie zrozumiteľné.

Original title: Becky Aikman: SATURDAY NIGHT WIDOWS

Copyright © 2013 by Becky Aikman

Cover image © kudryashka/123R Stock Photo

Slovak edition © Fortuna Libri, Bratislava 2013

Translation © Mária Holečková, 2013

Vydalo vydavateľstvo Fortuna Libri v edícii Fortuna Litera.

www.fortunalibri.sk

Redakčná a jazyková úprava Miroslava Nováková

Zodpovedná redaktorka Anna Kališková

Návrh obálky Daniela Antalovská

Prvé vydanie

Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať, ukladať do informačných systémov ani rozširovať akýmkoľvek spôsobom, či už elektronicky, mechanicky, fotografickou reprodukciou, alebo inými prostriedkami, bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ISBN 978-80-8142-110-5

Venujem Bobovi.

Prológ

VYKOPLI MA Z PODPORNEJ SKUPINY PRE OVDOVENÝCH. POVEDALA by som, že to mohlo dopadnúť aj horšie, ak by sa to najhoršie už nebolo stalo. Keď ste štyridsiatnička a zomrie vám manžel, nič horšie hádam neexistuje.

Vstupná hala YMCA sa v ten večer, keď sa malo konať prvé stretnutie, hemžila veselými ľuďmi. Chystali sa na aktivity, ktorých názvy som ponáhľajúc sa čítala na okolitých dverách a ktoré mali šancu povzbudiť človeka: *Keramika pre začiatočníkov. Spravte si vlastnú koláž. Víno a syr pre nezadaných*. Kedysi bolo veľmi nepravdepodobné, že by som sa do takýchto aktivít zameraných na rozširovanie svojich schopností zapojila, no ani jedna z nich nedokáže prekonať tú, na ktorú práve mierim. Na dverách visel nápis: *Podporná skupina pre vdovy a vdovcov*. Na konci chodby, na úplnom konci všetkého.

Miestnosť vnútri pôsobila absurdne smútočne. Mučivo nepohodlne vyzerajúce skladacie stoličky boli naaranžované do kruhu na syntetickom koberci farby opotrebovaného

asfaltu. Spiepnajúce žiarovky dodávali tomuto prostrediu ponurý nádych centra pre liečbu závislostí alebo poradného výboru pre podmiennečné prepustenie. Nemohla som si pomôcť a rozmýšľala som, kedy sa odtiaľto dostanem.

Väčšina vdov už sedela na svojich miestach. Takmer všetky boli o niekoľko desiatok rokov staršie ako ja. To ma neprekvapovalo. V mojom veku nebýva veľa vdov. Napriek tomu som prahla po vzťahu, akomkoľvek vzťahu so ženami ako ja, nezadanými vo svete preplnenom dvojicami. Veľmi som sa s nimi chcela stretnúť a začať sa deliť o pozitívne, inšpirujúce, možno i praktické nápady, ako *Pokračovať v živote po strate blízkeho človeka*, ako sľubovali v brožúrke.

Mysleli na všetko. Na jednej z posledných prázdnych stoličiek ležala malá škatuľa s papierovými vreckovkami. Bože, bude to jedno z tých stretnutí? Priblížila som sa k nim, opatrne som sa posadila a položila som si vreckovky do lona. Nevedela som, kam inam ich dať. Nevidela som tam stoly ani vankúše na kovových stoličkách, nijaký komfort navyše, bola to čisto ekonomická trieda. Na rozdiel od slobodných ľudí s rozžiarenými očami na začiatku chodby sa pre nás vdovy občerstvenie nepodávalo. *Clivota bez vína a syra*, pomyslela som si a potlačila som krivý úsmev.

S ostatnými vdovami sme na seba pokukovali, no ani jedna z nás neprehovorila. Bolo nás jedenásť, nie, dvanásť, väčšina v čiernom. Toto bol New York, všetky sme mali túto garderóbu. Samozrejme, aj ja. Dnes večer som si však starostlivo premyslela, čo si oblečiem. Dúfala som, že to bude opak sivej vdovy. Obliekla som si svetlozelenú plátennú sukňu a tielko s úzkymi ramienkami a na nohách som mala strieborné baleríny, ktoré som si kúpila na tancovanie na svadbe konanej v čase, keď manžel ešte žil. Chcela som, aby

tento odev vyžaroval odkaz: som vdova, no pomaly sa spamätávam, som pripravená napredovať v štýlových, a predsa relatívne pohodlných topánkach. Ísť dopredu, bez ohľadu na to, čo sa mi doteraz prihodilo.

Možno som však vysielala podvedomú prosbu: *Nepatrím sem. Nemôžem sem patriť. Toto je chyba vo vesmíre, ktorá sa určite napraví hneď, ako si niekto tam hore uvedomí, že som mala byť v inej miestnosti a excelovať v technike makramé.*

Okrem žien som si všimla aj jedného upraveného maličkého pána, ešte staršieho od nás, ktorý si nás prezeral. V nohaviciach s elastickým pásom a v staromódnych dedkovských topánkach zvedavo sledoval miestnosť. Ženy mali ten uzavretý, nič neprehrádzajúci pohľad poroty, ktorá si necháva svoje pocity pre seba. Porota zložená z mojich rovesníčok? Všetci pôsobili nervózne a zároveň sklesnuto a zrazu som sa v tom tichom šuchote cítila rovnako.

Zasa som sa ocitla mimo tela, ako už veľa rás za tých posledných niekoľko šialených rokov – v ambulancii onkológa, na jednotke intenzívnej starostlivosti, v pohrebnom ústave. Teraz tu. Aký má zmysel mrviť sa na nepohodlných stoličkách, osvetlených strašným zelenkastým svetlom, s týmito cudzincami bez goudy a chardonnay, aby sa prelomili ľady? Nepotrebovala som pomoc s trúchlením. Tú časť vdovstva som už ovládala. Výdatný plač o piatej ráno a kamenný, prázdny pohľad. Nie, potrebovala som teraz riešiť to ostatné. Čo robiť ďalej. Kým sa stať.

Nikdy predtým som sa neocitla v takej ťažkej situácii. Všetko bolo vždy jednoduché: bola som energická, moderná, nezávislá žena s rušnou, modernou a nezávislou prácou reportérky pre noviny na Manhattane. Tvorila som však aj polovicu celku. A teraz, bez druhej polovice, som nevedela, čo

vlastne zostalo. Počas dvadsiatich rokov nášho manželstva sme boli s manželom partneri a spolupracovníci, osobne i profesionálne. Neprešiel ani deň, niekedy dokonca ani hodina, aby som Berniemu, spisovateľovi a učiteľovi, nezavolať a nespýtala sa: „Aký je lepší výraz pre úlisný?“ Alebo volal on: „Kedy prídeš domov?“ Dnes na tom nezáležalo. Bola som vdova. Už na mňa nikto nečakal.

Vdova... ledva som to dokázala vysloviť... vdova. Akosi som nezodpovedala definícii správnej vdovy a najmenej svojej predstave o nej – viete, ako z filmov Ingmara Bergmana, sklúčená, patetická a ustavične v hlboknej depresii. Pokukujúc na ostatné vdovy som si pomyslela, že istotne aj ony chcú vypadnúť z tohto stereotypu tak veľmi ako ja. Budeme v tom spolu, *compañeras*. Od Bernieho smrti uplynul rok a tri mesiace a ja som vedela, že už potrebujem nechať za sebou tie nočné mory, žiaľ a ustavičnú túžbu po tom, čo viac nemôžem mať. Potrebovala som znova fungovať, a to rýchlo. Bolo načas – ako to písali v tej brožúrke? *Pokračovať v živote po strate blízkeho človeka*.

Do miestnosti vošiel ďalší muž asi v mojom veku, ktorý držal podložku na písanie so štipcom a štós papierov hrúbky federálneho rozpočtu.

„Volám sa Jonathan,“ povedal formálne s nacvičenou vážnosťou. „Som sociálny pracovník, ktorý povedie vašu skupinu.“ Jonathan bol priemerne vysoký, mal pekné črty a bledú tvár prezrádzajúcu neistotu. „Najprv, prosím, prijmite moju úprimnú sústrasť.“ Nasadil ten istý súcitný tón a zbitý pohľad, ako každý, s kým som sa od pohrebu stretla.

Očakávala som, že odovzdá slovo vdovám, ale namiesto toho sa posadil na jednu zo stoličiek a rozdal akési prefotené papiere. *Štádiá smútku*, vrazil nadpis, od Elisabeth Küblerovej-Rossovej. Len nie zasa toto – dajte mi s tým už svätý pokoj! Odkedy Bernie zomrel, nanucovala mi ich moja domáca, pracovník na personálnom aj pokladník v stánku s tacom. Zdalo sa, že celý svet počul o týchto slávnych štádiách a odo mňa sa očakávalo, že nimi budem ukážkovo prechádzať. Počas posledného roka som stále kontrolovala kalendár a čakala, kedy sa objavia.

Jonathan nahlas čítal text a pripomínal pracovníka technickej podpory v Bombaji. Existuje päť štádií smútku, vo zvyčajnom poradí: popieranie, hnev, vyjednávanie, depresia a akceptácia. Zakaždým, keď som o nich počula, rozumela som tomu asi ako počítačovému kódu. V každom prípade, ak by som sa držala harmonogramu, už dávno som ich mala mať za sebou. Ja som však neprechádzala vôbec nijakými štádiami. Namiesto toho som bola ako na hojdačke. Niekedy som sa skoro ráno utápala v žiali, inokedy som sa strašne smiala, ako normálny človek. Potom som sa obrátila k Berniemu, aby som sa s ním o to podelila a... znova som plakala.

Štádiá smútku mi vôbec nešli. Ani som im nerozumela. Bola som nanič vdova. Opäť som sa poobzerala dookola, hľadajúc očný kontakt, možno s rovnakou nanič vdovou ako som ja, ale všetky boli zamerané na text, ktorý sledovali cez rôzne druhy okuliarov na čítanie, a ukrývali svoje myšlienky pod neviditeľnými závojmi. Keď Jonathan skončil, rozdal nám ďalší rozsiahly text. Mali sme označiť polia vedľa symptómov ako nespavosť, záchvaty plaču a problémy s rozhodovaním. Toto sú typické príznaky smútku a netreba sa pre ne znepokojsť, povedal monotónnym hlasom. Musela som

uznať, že to bola pekná sumarizácia môjho nového depresívneho ja v najhorších dňoch. Dodal, že ak sme označili aj psychomotorickú retardáciu, dlhodobú a výraznú neschopnosť fungovať a pociť zbytočnosti, pravdepodobne sme v klinickej depresii.

Nasledoval ďalší text, tentoraz o nízkej sebaúcte. Prešla hodina a Jonathan nám oznámil, že počas posledných dvasiatich minút sa ešte musíme rýchlo predstaviť a povedať, ako zomreli naši partneri. Vedela som, že preto som sa sem prihlásila, ale už len pri pomyslení na to moja sebaúcta poklesla.

Prvá žena sa pustila do detailného opisu dlhej fatálnej choroby svojho manžela, ktorá zahŕňala veľa podložných mís a sporov s poisťovňami. S rastúcou frustráciou sa sťažovala, že susedka sa prestala pýtať, ako sa má, už tri týždne po pohrebe. „Som tu, pretože moji priatelia to nechápu,“ uzavrela.

Po nej nasledovali ostatní a stretnutie sa zvrtilo na súťaž o najúbohejšiu vdovu. Jedna za druhou ventilovali svoju zatrpknutosť voči priateľom, ktorí neboli dostatočne súcitní, voči rodine, ktorá príliš zasahovala, voči doktorom, ktorí neurobili všetko, čo bolo treba, a voči manželom – áno, manželom, ktorí ich priskoro opustili. Zdalo sa, že všetkým zomreli partneri v priebehu posledných niekoľkých mesiacov a spomenula som si na svoje morbidne pohrúženie sa do negativizmu, ale nebola som si istá, či sa chcem k tomu vrátiť. Zašuchotala som papiermi so psychologickou literatúrou v mojom lone. Toto vôbec nie je to, čo som si predstavovala. Prišla som sa poradiť s novými dôverníčkami o tom, čo ďalej. Ako napríklad, čo by som mala urobiť s Bernieho starými džezovými nahrávkami. Alebo či sa mám pokúsiť zoznámiť s iným mužom, a ak áno, kde by som ho mala hľadať. Toto

pochmúrne zhromaždenie ešte zväčšovalo smútok namiesto toho, aby ho zmiernilo. Tlačili sme svoje osobnosti do okienok v Jonathanovom dotazníku. Hnev, krížik. Depresia, krížik.

Uvedomila som si ticho naplnené očakávaním a všimla som si všetky pohľady upriamené na mňa. „Ehm, no... je to čosi vyše roka, čo môj manžel zomrel na veľmi zriedkavý druh rakoviny,“ začala som, snažiac sa zhrnúť základné fakty. „Žil s ňou štyri a pol roka, kým podstupoval rôzne druhy chemoterapie a operácií a... iné veci. V posledných rokoch rakovina napadla mozog, takže to bolo... ťažké,“ vyrazila som zo seba a potom som zmĺkla. *Rýchlo*, pomyslela som si, *skús niečo iné*.

„Čo by som teraz chcela,“ habkala som, „čo by som chcela povedať, je, že... vlastne, chcela by som sa pozbierať! Manželovi i mne sa stalo niečo hrozné, ale nechcem kvôli tomu žiť do konca svojho života v akomsi očistci.“ Vyčarila som úsmev. Dúfala som, že je optimistický. „Chcem byť znova šťastná. Vy nie?“

Prechádzala som pohľadom po ich tvárach, no všetky boli opäť zahalené závojmi. Zavládlo apatické ticho a žena, ktorá bola na rade, sa na mňa dívala prižmúrenými očami. „Všimli ste si, že je tu len jeden muž,“ oslovila skupinu. „To preto, lebo všetci ostatní tam vonku sa už isto schádzajú s novými ženami.“

„Áno,“ povedala žena sediaca pri mne z druhej strany, ukazujúc palcom na mňa. „S mladšími.“

Bola som paranoidná, alebo sa tieto dámy spojili proti mne? Dúfala som, že sa táto pochmúrna atmosféra zmení, keď ma vdova sediaca oproti zaujala svojím dôstojným slovným prejavom.

„Mám sedemdesiatpäť rokov,“ povedala rozvážne. „S manželom sme spolu prežili päťdesiat nádherných liet.“ Ostatné sme na to s rešpektom prikývli. „A teraz mám pocit, akoby sa môj život skončil.“ Odmlčala sa, aby si urovnala myšlienky. „No táto mladá žena,“ vražedne na mňa zazrela a prudko na mňa ukázala prstom, „tá má všetko! A ja ... ja nemám nič.“ Načiahla sa za vreckovkami.

Hej! Počkať, zlatko, chcela som povedať. Päťdesiat nádherných liet by som brala aj ja! Namiesto toho som omráčene stuhla. Zvyšok skupiny zasiahol a ďalej hovorili mimo poradia, šeptom prejavovali súcit pani Päťdesiat nádherných liet a vrhali na mňa obviňujúce pohľady.

Jonathan oznámil, že naše stretnutie sa skončilo. Vdova sediaci vedľa mňa, tá s prižmúrenými očami, sa na mňa pozrela, keď sa načahovala po kabelku. Ten pohľad som spoznala, bol taký podobný môjmu, hľadajúci. Samozrejme, u každej zohrali rolu iné okolnosti, ale tu, zoči-voči len my dve, som mala silné nutkanie povedať: *Prestaňme sa tu na niečo hrať. Ako sa ty vyrovnávaš s vdovstvom?* Ak by sme sa stretli inde, mimo tohto totalitného zoskupenia, bola som si istá, že by sme našli spoločnú reč a boli schopné slušnej konverzácie.

„Uvidíme sa nabudúce,“ povedala a črty jej zmäkli pod náznakom prívetivosti, možno dokonca ospravedlnenia. Miestnosť sa vyprázdnila, no ja som zostala na moment nehybná, sama, nemo sediaci na tvrdej malej stoličke.

Zlá karma podpornej skupiny ma v mojom úplne prázdnom byte prenasledovala celú noc. Toto bola úloha, ktorú som

mala prijať? Jonathan povedal, že mu môžeme v prípade otázok či obáv zavolať. Tak som ráno vytočila číslo, ktoré naskriabal na hrbu svojich papierov.

„Cítila som sa trocha neprijemne,“ povedala som. „Nevšimli ste si na našom stretnutí nič zvláštne?“

„Všimol,“ odvetil. „Ozaj na vás vybehli.“

„V miestnosti bolo cítiť nepriateľstvo.“

„To sa stáva často,“ spokojne ma uisťoval. „Najmä ak je jedna zo žien mladšia.“

„Štipka empatie by mi bola prišla vhod,“ pokračovala som. „Dúfala som, že dostaneme nejaké rady, na ktorých sa dá stavať. Ako napríklad, čo urobiť s manželovými starými dzezo-vými nahrávkami.“

„S čím?“ spýtal sa chladným hlasom. „Hnev je jedno zo štádií. Ľudia ho potrebujú zo seba dostať.“

„Skutočne? Teda, nemohli ste niečo povedať? Ako napríklad, že všetci máme svoje problémy, tak sa skúsme vzájomne pochopiť a podporiť?“

Jonathan prehovoril dosť nespokojným hlasom. „Je to vaša skupina. Nemôžem zasahovať do toho, čo chcú ostatní povedať.“

„No vy ste rozprávali vyše hodiny! Hovorili ste o depresii, ako bezcenne a bezútešne sa musíme cítiť. Nemyslíte si, že to vieme? Ak sme aj predtým neboli v depresii, teraz určite sme. Nemohli ste povedať, aby sme sa vzájomne nenapádali? Veď na to tam ste.“

V duchu som si zagratalovala. *Práve si dosiahla štádium hnevu!* Zdalo sa, že aj Jonathan.

„Vidí sa mi, že vás to veľmi rozčuľuje,“ poznamenal s rastúcou nevôľou. „Ak sa vám nepáči, čo hovoria ostatní, musíte sa brániť. Nedať sa.“

„Neprišla som do tejto skupiny, aby som sa hádala! Je mi tých žien ľúto! Veď tá pani povedala: ‚Môj život sa skončil‘, nič horšie nie je. Prečo by som jej ešte priťažovala?“

Na linke ostalo ticho, kým sme obaja hodnotili svoje možnosti. „Zdá sa, že ste s touto skupinou veľmi nespokojná,“ konštatoval napokon už vyrovnaným hlasom. „Možno sa sem len nehodíte. A možno by ste do nej mali prestať chodiť.“

„Čože? Mala by som do nej prestať chodiť?“

„Myslím, že by ste nemali s nimi pokračovať,“ navrhol. „Skupine škodí, ak je niekto taký kritický.“ Potom pomaly, akoby pochyboval o mojej schopnosti porozumieť mu, zopakoval: „Myslím, že by ste s nimi nemali pokračovať.“

Zmätená som zmlkla. Zložila som a trasúcimi sa rukami som roztrhala Jonathanove pochmúrne papierové rady na kúsky, kým som sa snažila pochopiť túto bláznivú situáciu. Čo sa to práve stalo?

Niečo zvláštne smutné a komické zároveň. Vykopli ma z mojej podpornej skupiny pre ovdovených. Nezapadla som do nej, tak to povedal Jonathan. Bola som manželka bez manžela a teraz som už aj vdova bez podpornej skupiny pre vdovy. Nebola som viac sama sebou, nesprávala som sa ani ako moji priatelia, no ak som sa nepodobala ani týmto vdovám, kým vlastne teraz som?

Do riti aj s Jonathanom, pomyslela som si. Dokonca som to povedala nahlas. Veď kto by ma už len počul? „Do riti s Jonathanom.“ Nedovolím tomuto chlapovi, čo ma deprimuje, alebo Elisabeth Küblerovej-Rossovej, ani dáme, ktorej život sa skončil, aby mi hovorili, čo môžem a čo nemôžem robiť. A v smútkom poznačenom rozčúlení sa mi v hlave začal rodiť nápad. Založím si vlastnú skupinu pre vdovy. Skupinu rebelantiek! To bude ono – vdovský gang! Nemohla som si po-

môcť, musela som sa zasmiať. Nebudú tam žiadne vreckovky ani skladacie stoličky či dotazníky o duševnom zdraví. Jednoducho budeme vo svete tam vonku žiť a objavovať, deliť sa, spolu či osobitne, o všetko, čo nám pripraví.

Nevedela som, ako ich nájdem, ale vedela som toto: ak chcem pokračovať v živote po strate blízkeho človeka, musím ich nájsť sama. Podporná skupina rebelantských vdov – čo by na tom bolo zlé? Ako vidíte, to najhoršie sa už aj tak stalo.

1

KEĎ ÚBOHÁ MASA AVOKÁDOVEJ NÁTIERKY SO ŽBLNKUTÍM DOPADLA do nádhernej čiernej misy v štýle art déco, pochopila som to. Nátierka sa nevydarí. Vlastne som si práve uvedomila, že nijaké z jedál nebude vhodné. Absolútna lotéria. Neverila som svojim kuchárskym schopnostiam, a tak som všetky účastníčky požiadala, aby sa sem v zimný januárový večer plahovali s hotovým jedlom. Teraz som však netušila, čo sa tu objaví – navlhnuté cestoviny, lepkavá fazuľová omáčka, hlúpa avokádová nátierka. Ach áno, tá nátierka je moja, tá istá, ktorá kedysi v rodinnej súťaži získala posledné miesto. A pritom moja rodina pochádza zo Škótska. Horšie bolo, že som mala málo času a vynechala som jalapeño papričky a úplne som zabudla na čerstvé lístky koriandra. A tiež na limetku. Takže nakoniec moja avokádová nátierka ani nebude dobrá. Tento večierok je stratený.

Ani miestnosť nebola vhodná. Teraz som to už videla. Položila som misu na príručný stolík pri pohovke a prezrela som si ju. Denise ponúkla na túto príležitosť svoj byt na

Upper West Side, v jednej z tých klasických budov z dvadsiatych rokov minulého storočia s francúzskymi oknami, nekonečnými knižnicami a miestnosťami s rozlohou Štokholmu. Bolo to miesto, ktoré bolo pre nás všetky najvýhodnejšie. No teraz, keď som prišla skoro a čakala na ostatné, začínala som si byť istá, že táto obývačka nebude na náš účel vhodná. Bola príliš priestranná, aby vzbudzovala pocit intimity. Na jednej strane bola pohovka opretá o stenu a na druhej strane, oproti nej, stálo jediné kreslo. Vedela som si to živo predstaviť. Všetkých päť žien bude sedieť na pohovke, plece pri pleci, ako v čakárni u lekára, čakajúc na zlé správy, a ja budem v kresle ako Jonathan, no bez jeho piatich štádií smútku, do ktorých by sme znova upadli, a budem sa čudovať, čo mi to len napadlo zorganizovať takýto večer.

Ani zoskupenie ľudí nebude správne. Nepoznali sa, bol to čisto náhodný výber. Ja som bola jediným spojivom medzi nimi. Ja. Každá sa so mnou stretla raz. Niektoré dva razy. Pýtala som sa v okolí, priateľov a ich priateľov a náhodným spôsobom som ich pozbierala. No až teraz, keď sa Denise prezliekala v spálni a ja som ťažko dopadla na pohovku, som si uvedomila, že tieto ženy nemajú v podstate nič spoločné. Najmladšia mala tridsaťdeväť, najstaršia päťdesiatsedem rokov. Jedna bola strohá, desivo úspešná právnička, druhá zhovorčivá gazdiná a ostatné niečo medzi tým. Niektoré žili v meste, iné na predmestí. Boli medzi nimi matky aj bezdetné.

Znova som si v duchu zopakovala ich mená, dúfajúc, že ich nedopletiem pri predstavovaní: Denise, Dawn, Marcia, Lesley a Tara. Prečo som ich len pozvala? Mali spoločnú len jedinou vec, a tá nebola práve optimistická. Každá z nich ovdovela počas posledných niekoľko rokov. A to rozhodne vôbec nebolo v poriadku.

Čo som si vlastne myslela? Prečo som sa snažila zorganizovať niečo, čo bude určite spoločenským debaklom úmerným... vykopnutiu z podpornej skupiny? Snažila som sa pripomenúť si, že tento nápad pred niekoľkými minútami ešte nevyzeral taký bláznivý. Vznikol z mojej bolesti a zo zmätku, ktoré som pociťovala a snažila sa z nich spamätať, keď som ovdovela. Z vecí, ktoré som sa pritom naučila. A dúfala som, že sa naučím viac.

Myšlienka bola celkom jasná. Pozvem týchto päť žien, mladých vdov, aby so mnou trávili jeden večer do mesiaca počas jedného roka. Budeme sa stretávať v sobotu večer, v najzradnejší večer pre mladé vdovy, keď ich duše najviac upadajú do smútku. Budeme sa venovať príjemným veciam. Začneme v malom – tam určite patrí tento večer – a skončíme vo veľkom, možno nejakým zahraničným výletom. Nakoniec si overíme moju teóriu, či spolu dokážeme prekonať stratu, pustiť sa do nečakaných vecí a počas toho sa príjemne baviť. Rátala som aj s neúspechmi a bolesťou. A so slzami, tie určite nebudú chýbať. No budeme žartovať a smiať sa na nezmysloch, objímať sa. Posunieme sa ďalej. A nikoho nepošleme preč.

Ak už nič iné, minimálne získame spolucestujúce na ceste hlbokej premeny – prvé sviatky bez partnera, prvý raz bez obrúčky, prvý flirt. Zblížime sa v tomto najzraniteľnejšom, najslabšom a najzvlášťnejšom období a budeme sa vzájomne uisťovať, že toto nie je koniec, ale začiatok.

Pripomenula som si, že tento projekt rozbieham na základe aktuálneho prieskumu. Prešlo veľa času, kým som sa zmierila s vykopnutím z podpornej skupiny, ktoré zrejme možno pokladať za veľmi negatívnu udalosť v kronike sociálnych služieb pre pozostalých. Vlastne to boli až štyri roky.

Počas tohto obdobia som sa však nemohla zbaviť pocitu, že existuje aj lepší spôsob, ako pomôcť ľuďom prekonať hlboký žiaľ. Konzultovala som túto myšlienku s vedcami, ktorí robili seriózny výskum zameraný na našu prirodzenú schopnosť vzchopiť sa po strate blízkej osoby a zistila som, že mali námietky proti konvenčným postupom. Uľavilo sa mi, že slávnych päť štádií smútku považovali za kopu nezmyslov. Mnohí z vedcov tvrdili, že šťastné zážitky s reálnymi ľuďmi pomáhajú viac ako vysedávanie v staromódnych podporných skupinách používajúcich zastarané teórie. Zistila som, že Jonathanova podporná skupina nemala len zlú karmu, no aj zlý vedecký základ. Dúfala som, že moja nová skupina bude oplývať tým, čo najviac pomáha pozostalým: priateľstvom, skutočnou pomocou, otvorenosťou voči novým zážitkom a smiechom.

Konala som aj na základe intuície a čerpala som z toho, čo som podstúpila počas posledných štyroch rokov. Držala som sa svojho nápadu založiť vlastnú podpornú skupinu, hoci sa môj život vyvíjal neobyčajnými smermi. Udal sa toho veľa, skrátené asi toto: stretla som rozvedeného otca, spisovateľa, ktorý žil v inom štáte, a vydala som sa zaňho asi rok a pol pred týmto stretnutím. Úplne nečakane som zrazu mala v živote nového muža, nový domov, novú dcéru v tínedžerskom veku a veľmi starého jednookého psa. Naučila som sa, že život sa nemusí skončiť preto, lebo iný vyhasol. Ten môj mi naďalej prinášal prekvapenia a mnohé z nich boli veľmi príjemné.

Musím však povedať, že nové vzťahy v tejto etape života boli komplikované. Ranená hlbokým žiaľom som stále mala pochybnosti, potrebovala som, aby ma niekto viedol, a rozmýšľala som, či som schopná zvládnuť všetky tieto nové veci